

ทิศทางตลาดแรงงาน....ภายใต้วิกฤตเศรษฐกิจระดับโลก

บทความออนไลน์ : คอลัมน์ทันโลกเศรษฐกิจ tanitsorat.com

โดย ดร.ธนิต โสรัตน์

รองประธานสภาองค์การนายจ้างผู้ประกอบการค้าและอุตสาหกรรมไทย

ประธานกรรมการบริษัทในเครือวี-เซิร์ฟ (V-SERVE GROUP)

วันที่ 22 กรกฎาคม 2565

ตลาดแรงงานและเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กัน

ตลาดแรงงานของไทยประกอบด้วยผู้มีงานทำ ณ ไตรมาสแรกปีพ.ศ. 2565 จำนวนประมาณ 38.72 ล้านคนอยู่ในอันดับที่ 4 ของภูมิภาคอาเซียน แรงงานเหล่านี้กระจายตัวอยู่ในคลัสเตอร์อาชีพต่างๆ ในตลาดแรงงานเป็นทั้งปัจจัยการผลิตขณะเดียวกันเป็นผู้บริโภคกลุ่มใหญ่ของประเทศ ศักยภาพของแรงงานจึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระบบเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันเศรษฐกิจไทยพึ่งพาเศรษฐกิจโลกในสัดส่วนที่สูง ทั้งการค้าระหว่างประเทศและการท่องเที่ยว การวิเคราะห์ตลาดแรงงานจึงต้องนำบริบทเศรษฐกิจโลกซึ่งปัจจุบันมีความเปราะบางจากวิกฤตซ้อนวิกฤตบางประเทศกำลังเข้าสู่เศรษฐกิจถดถอย

หากจะพยากรณ์ทิศทางแรงงานจะกลับมาเหมือนก่อนการแพร่ระบาดโควิด-19 ซึ่งผ่านมาแล้วสองปีเศษ จำเป็นจะต้องเห็นภาพการฟื้นตัวของเศรษฐกิจเนื่องจากเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์โดยตรงหากเศรษฐกิจยังฟื้นตัวช้าและมีความเปราะบางย่อมส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและตลาดแรงงาน โดยเฉพาะการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกและประเทศคู่ค้าตลอดจนผลกระทบจากวิกฤตสงครามรัสเซีย-ยูเครนที่ยืดเยื้อและยังไม่มีความหวังว่าจะจบอย่างไร การแข่งขันรัสเซียรวมถึงการปิดทะเลดำทำให้เกิดวิกฤตแทรกซ้อนวิกฤตที่กระทบมากที่สุดคือวิกฤตราคาลงงานสูงสุดเป็นประวัติการณ์ ปัจจุบันตีความความต้องการใช้พลังงานลดลงจากแนวโน้มเศรษฐกิจโลกหดตัวทำให้ราคาน้ำมันดิบปรับตัวแต่ละวันเพิ่มขึ้น-ลดลงไม่แน่นอนและมีความผันผวนสูง

ผลข้างเคียงที่เป็นสัญญาณทางเศรษฐกิจกระทบโซ่อุปทานการผลิตของโลกผลที่ตามมาคือเกิดภาวะเงินเฟ้อสูงในระดับโลก มีการประเมินว่าเศรษฐกิจโลกกำลังเข้าสู่โหมดภาวะชะงักงัน (Stagflation) จากข้อมูลของธนาคารโลกระบุว่าวิกฤตเศรษฐกิจโลกครั้งนี้มีความซับซ้อนเป็นปัจจัยลบกับการค้าโลก-การลงทุน-การเดินทางระหว่างประเทศมีความเสี่ยงที่จะเข้าสู่การชะลอตัวและต้องใช้เวลาในการฟื้นตัว ประเด็นคือเศรษฐกิจไทยพึ่งพาเศรษฐกิจโลกระดับสูงจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงมากกว่าหลายประเทศในอาเซียน ที่กล่าวมาเป็นโจทย์ยากต่อการแก้ปัญหาของรัฐบาลเพราะเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกมีผลต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจและตลาดแรงงาน

หากถามว่าทิศทางตลาดแรงงานครึ่งปีหลังจะเป็นอย่างไร จำเป็นจะต้องเห็นถึงผลกระทบจากวิกฤตทางเศรษฐกิจทั้งที่กำลังก่อตัวและกำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ซึ่งล้วนเป็นวิกฤตระดับโลก วิกฤตครั้งนี้ต่างจากที่ผ่านมาเนื่องจากเป็นหลายๆ วิกฤตที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันและแทรกซ้อนในลักษณะ “Global Complication Economic Crisis” เป็นปัจจัยที่เกิดจากภายนอกแต่มีผลต่อการฟื้นตัวของตลาดแรงงานขอไล่เรียงดังต่อไปนี้

ประการแรก ความกังวลการกลับมาของโควิดโอมิครอนสายพันธุ์ใหม่ เกี่ยวข้องกับสายพันธุ์ BA.4 และ BA.5 ที่มีแนวโน้มกลับมาระบาดทั้งในต่างประเทศรวมถึงไทย องค์การอนามัยโลก (WHO) ออกมาเตือนภัยให้เฝ้าระวังการระบาดใหญ่ ในประเทศไทยพบว่ามีกรณีติดเชื้อเป็นวงกว้างและมีความเสี่ยงจากการเปิดประเทศ หากการระบาดรุนแรงในระดับนานาชาติอาจนำไปสู่การลดการเดินทาง ซึ่งแน่นอนส่งผลกระทบต่อภาคท่องเที่ยวที่เริ่มจะฟื้นตัวมีการตั้งเป้านักท่องเที่ยวต่างชาติที่ตั้งเป้าหมายปีนี้ 7-10 ล้านคนอาจไม่ได้เป็นตามที่คาดหวังและจะเป็นจุดเปลี่ยนการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ (Trigger Point) โดยที่ภาคท่องเที่ยวทั้งโรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร โลจิสติกส์และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ มีผลต่อการจ้างงานจำนวนประมาณ 2.67 ล้านคน

ประการที่สอง วิกฤตพลังงานขาดแคลนและราคาสูง ปัจจัยตัวต้นเกิดจากวิกฤตความมั่นคงด้านภูมิรัฐศาสตร์ “Geopolitical Crisis” ซึ่งเกิดจากสงครามรัสเซีย-ยูเครนตลอดจนการแข่งขันทางเศรษฐกิจซึ่งรัสเซียเป็นแหล่งผลิตพลังงานใหญ่ระดับโลกเป็นผลให้ปริมาณที่ลดลงของซัพพลาย แก๊ส และน้ำมัน ทำให้ราคาน้ำมันดิบเปรียบเทียบต้นมกราคมปีนี้ราคาเฉลี่ยบาร์เรลละ 77.35 USD. เปรียบเทียบกับราคาช่วงกลางเดือนกรกฎาคมไปจนถึงปลายเดือนราคาน้ำมันขึ้นลงผันผวนเฉลี่ยบาร์เรลละ 102-103 USD. เพิ่มขึ้นร้อยละ 33.81 บางช่วงต่ำกว่าร้อยละเหรียญสหรัฐกระทบเป็นลูกโซ่ต่อต้นทุนในโซ่อุปทานการผลิต

ประการที่สาม วิกฤตเงินเฟ้อระดับโลก (High Inflation Crisis) จากปัจจัยที่กล่าวทำให้ราคาสินค้าทั่วโลกปรับราคาสูงขึ้นไล่เรียงตั้งแต่สินค้าเกษตร วัตถุดิบ สินค้าสำเร็จรูป สินค้าอุปโภค-บริโภค ทำให้เกิดวิกฤตเงินเฟ้อทั่วโลกและกลายเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการจ้างงานและเศรษฐกิจระดับนานาชาติ ประเทศไทยเงินเฟ้อเดือนมิถุนายนที่ผ่านมาสูงถึงร้อยละ 7.66 สูงสุดในรอบ 13 ปี ปัจจัยหลักมาจากราคาพลังงานขายปลีกหน้าปั๊มสูงขึ้นถึงร้อยละ 40 ด้านดัชนีเงินเฟ้อจากราคาอาหารสดและกึ่งสำเร็จรูป-ข้าวแกงอยู่ที่ระดับร้อยละ 5.87 คาดว่าจุดสูงสุดของเงินเฟ้ออาจอยู่ในช่วงกันยายน ประเมินว่าเงินเฟ้อทั่วไปหรือ “Headline Inflation” อาจอยู่ที่ร้อยละ 4 และเงินเฟ้อเฉลี่ยทั้งปี ประมาณร้อยละ 5-6 ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการใช้สอยของประชาชนเงินเฟ้อที่สูงจะทำให้รายได้สุทธิของแรงงานลดลงและกดดันให้มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำที่สูงเกินกว่าความสามารถของสถานประกอบการและศักยภาพทางเศรษฐกิจที่จะรับได้

ประการที่สี่ อัตราแลกเปลี่ยนบาทอ่อนค่ามากสุดในรอบทศวรรษ เงินอ่อนค่าหมายถึงการนำเงินสกุลใดสกุลหนึ่งเปรียบเทียบกับเงินสกุลหลักของโลกซึ่งส่วนใหญ่คือดอลลาร์สหรัฐ เงินจะอ่อนค่าหรือสูงค่าขึ้นอยู่กับซัพพลาย-ดีมานด์โดยเฉพาะความเชื่อมั่นที่มีต่อเงินสกุลของประเทศนั้นๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเสถียรภาพทางการเงิน ทุนสำรองระหว่างประเทศและภาวะเศรษฐกิจ กรณีประเทศไทยเงินบาทมีการอ่อนค่าต่อเนื่องมาตั้งแต่ช่วงต้นปีอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 4 ม.ค. 65 อยู่ที่ 33.320 บาท/USD. เปรียบเทียบกับเงินบาทในช่วงกลางเดือนกรกฎาคม (ณ วันที่ 22 ก.ค. 65) อยู่ที่ระดับ 36.870 บาท/USD. อัตราแลกเปลี่ยนบาทอ่อนสุดในรอบ 16 ปีเปรียบเทียบต้นปีอ่อนค่าถึง 3.55 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.66 สูงกว่าหลายประเทศในอาเซียนซึ่งค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 5.5-6.0

ประการที่ห้า การยุติสงครามรัสเซีย-ยูเครน ซึ่งมีผลต่อการหลุดพ้นออกจากวิกฤตพลังงานและต้นทุนของเงินเฟ้อที่เกิดอยู่ในขณะนี้การยุติสงครามยังเร็วเกินไปและยากที่จะคาดเดา สำนักวิจัยเศรษฐกิจหลายแห่งทั้งในประเทศและต่างประเทศมีการประเมินว่าเศรษฐกิจไทยอาจขยายตัวได้ร้อยละ 2.9-3.1 ภาวะเศรษฐกิจโลกกำลังเข้าสู่โหมดชะงักงัน (Economic Stagflation) ขณะที่การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าสำคัญชะงักงัน เช่น

สหรัฐอเมริกาปรับเหลือร้อยละ 2.5, อียูโชนร้อยละ 2.4, จีนร้อยละ 4.5 ญี่ปุ่นขยายตัวได้เพียงร้อยละ 1.7 และเศรษฐกิจไทยจากค่าเฉลี่ยคาดว่าขยายตัวได้ร้อยละ 3.1

วิกฤตเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อไทยค่อนข้างสูง เนื่องจากไทยพึ่งพาการค้าโลกในสัดส่วนที่สูง ทั้งด้านการนำเข้า-ส่งออกและท่องเที่ยวต่างชาติในสัดส่วนที่สูงหลังจากผจญกับวิกฤตโควิด-19 สองปีเศษเข้าสู่โหมดฟื้นฟูประเทศ แต่โจทย์ใหญ่ของการ “Take off” ท่ามกลางวิกฤตซ้อนวิกฤตในระดับนานาชาติที่เรียกว่า “Global Economic Perfect Storm” ทำให้มีเพียงเซกเตอร์ส่งออกยังสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้ดีซึ่งก็ไม่พอเพียงที่จะฟื้นตลาดแรงงานให้กลับมาก่อนวิกฤตโควิด ปัจจัยหลักมาจากวิกฤตเงินเฟ้อ, วิกฤตพลังงาน, ซัพพลาย-เชนดิสรรัปล้วนทำให้อุปสงค์โลกลดลงคาดว่าเศรษฐกิจโลกปี 2565 ขยายตัวประมาณร้อยละ 2.9

กล่าวได้ว่าการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจมีผลต่อการใช้จ่ายใช้สอยมีผลโดยตรงต่อการฟื้นตัวของการจ้างงาน เนื่องจากในระบบเศรษฐกิจแรงงานเป็นผู้บริโภคใหญ่สุดเป็นปัจจัยการผลิตทำงานในสถานประกอบการต่างๆ ทั้งอุตสาหกรรมและบริการรวมถึงภาคเกษตร ขณะเดียวกันแรงงานเป็นผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อจำนวนมากที่สุด มีส่วนสำคัญต่อการบริโภคและต่อระบบเศรษฐกิจ การใช้จ่ายใช้สอยทำให้เกิดการผลิตซ้ำและมี การลงทุนใหม่ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาการจ้างงานและจ้างงานใหม่ ปัจจุบันภาวะเงินเฟ้อทำให้รายได้แท้จริงของประชาชนลดลงหากอยู่ในกทม.และเมืองใหญ่ติดลบประมาณร้อยละ 10.3 เป็นการซ้ำเติมกำลังซื้อที่อ่อนแอเป็นทุนอยู่แล้ว อีกทั้งปัญหาหนี้ครัวเรือนของแรงงานอยู่ระดับสูงสุดเป็นกับดักต่อการขยายตัวของภาคบริโภคและมีผลทำให้ตลาดแรงงานฟื้นตัวได้ช้า

การพยากรณ์ทิศทางเศรษฐกิจครึ่งปีหลังจำเป็นต้องเข้าใจว่าบริบทเศรษฐกิจโลกเข้าสู่ภาวะความเสี่ยงและอยู่ในโหมดชะลอตัวเป็นผลจากวิกฤตในระดับโลกที่เป็นวิกฤตซ้อนวิกฤต (Global Complication Crisis) เศรษฐกิจไทยมีการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกในสัดส่วนที่สูงมาก ทำให้การฟื้นตัวทางด้านเศรษฐกิจและตลาดแรงงานในครึ่งปีหลังยังอยู่ในระดับทรงตัวไปจนถึงฟื้นตัวช้าๆ ขึ้นอยู่แต่ละเซกเตอร์ธุรกิจหากอยู่ในภาคส่งออกได้อานิสงส์จากอัตราแลกเปลี่ยนบาทอ่อนค่า ขณะที่เศรษฐกิจในประเทศได้รับผลกระทบจากอัตราเงินเฟ้อที่สูงสุดเป็นประวัติการณ์ทำให้รายได้แท้จริงของแรงงานและประชาชนลดลง

นอกจากนี้ยังขาดแผนเชิงนโยบายของรัฐบาลที่เป็นแพ็คเกจและมีมาตรการที่เป็นรูปธรรมเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่จะมีผลต่อการกระตุ้นทางเศรษฐกิจที่ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลต่อกำลังซื้อที่มีแนวโน้มค่อยๆ ฟื้นตัวจากการเปิดพื้นที่เศรษฐกิจและนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาแต่จำนวนยังไม่มากพอทำให้การฟื้นตัวเป็นไปอย่างช้า ด้านเสถียรภาพการเมืองหลังการอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐบาลจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร รัฐบาลควรปรับเปลี่ยนทีมเศรษฐกิจให้มีอาชีพเพื่อเรียกความเชื่อมั่นรวมถึงตั้งทีมเฉพาะกิจแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจเพื่อให้เป็นกลไกบูรณาการในการแก้ปัญหาทั้งด้านนโยบาย หน่วยงานรัฐ เอกชน สถาบันการเงินเพื่อรับมือวิกฤตเศรษฐกิจแบบเบ็ดเสร็จ โดยรัฐบาลต้องสนับสนุน อย่าแก้ปัญหาเชิงการเมืองและอย่านำค่าจ้างแบบประชานิยมเพื่อแลกกับคะแนนเสียงจะทำให้เศรษฐกิจทรุดตัวมากกว่าเดิมและมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นในการแก้ปัญหา